

Kornai János beszéd

Morita Tsuneo már azzal is megnyerte a szívemet, hogy hihetetlenül sok időt, energiát áldozott munkáim fordítására és gondolataim ismertetésére, terjesztésére. Személyes barátság fűz hozzá. Sokfelé utaztam már és elmondhatom, első Japánban tett utazásunk alkalmával Tsuneo volt egyike a legfigyelmesebb útikalauzoknak, akivel valaha is találkoztam. É tegyük még ehhez hozzá: már azzal is megnyeri Tsuneo minden barátjának a szívét, amilyen hozzáértő gondossággal szakácskodik és készíti a finom japán vacsorát.

Ráadásul ebben a könyvben, amelynek a bemutatójára most összegyűltünk, igen megtisztelő ismertetést és elemzést ad munkásságomról. Noha a kötetben a munkáimról szóló írások tartalmaznak komoly bírálatot, mégis dominál benne a kedvező értékelés. Minden okom megvan tehát arra, hogy a könyv szerzője iránt elfogult legyek.

Ennek ellenére megpróbáltam elfogultságtól mentesen olvasni. Igazi szellemi élvezetet találtam benne. Tele van érdekes és elgondolkodtató megállapításokkal és elemzésekkel. Tsuneo jól fogalmaz, nem csak tartalmas a könyv, de színes és olvasmányos is.

Számomra azok a tanulmányok a legérdekesebbek, amelyekben ferde szemmel néz arra, ami nálunk történik. Újra és újra összehasonlítja Japánt Magyarországgal, egybeveti az ottani jogszabályokat, és még inkább az ott kialakult gyakorlatot, viselkedési mintákat a magyarországiakkal. Lássunk néhány példát.

Nálunk hetekig javítanak egy útszakaszt—ott éjjel négy óra alatt kicserélnek egy felüljáró hidat. Eszembe jutott a nevezetes történet, amikor az egykori Marx (ma Nyugati) téren épült, hosszú hónapokon át, a felüljáró és amikor már majdnem készen volt, kiderült, hogy ahol a kétoldalt megkezdett szakaszoknak találkozniuk kellett volna, nem illeszkedtek össze pontosan.

Találó kifejezést használ Tsuneo: a magyar munkás és a magyar menedzser „vendégmunkás” és „vendégmenedzser” az itt működő külföldi tulajdonú vállalatnál.

Többször is visszatér írásaiban a megfigyelés, mennyivel keményebben dolgoznak a japánok a munkahelyen, mint a magyarok.

A magyar munkavállaló sokkal könnyebben kap fizetett szabadságidőt, mint a japán; különösebb erőfeszítés nélkül automatikusan jár neki, mégpedig kezdettől fogva nem is rövid a törvényesen biztosított szabadság. Japánban az ilyen jogokat sok évi munkával kell fokozatosan megszerezni.

Életteli leírást találunk a könyvben arról, mit tapasztalt a szerző egy okmányirodában, hogyan mutatkoznak az iroda tevékenységében különböző súrlódások.

Tanulságos az összehasonlítás a magyar és a japán kitüntetési rendszer között.

Tsuneo szigorúan ítélkezik, kertilés nélkül. Azt a folyamatot, amelyben egyesek a privatizálás idején politikai kapcsolataik felhasználásával szereztek magánvagyonot, japán kifejezéssel jellemzi: fosztogatás tűzvész idején.

Egy másik Morita-féle telitalálat: milyen a „KGST rendszerű” magyar kórház. Felháborodik azon, hogy az orvos 1-2 óra késéssel érkezik a saját rendelési idejére. Ezt mindenki természetesnek találja, mi, betegek legfeljebb halkán morgunk.

Az egészségügyi szektor leírásában talán még messzibbre is mehetne. Hosszan elemzi a vizitdíj-népszavazás történetét, de csak futólag említi a Japánban alkalmazott egészségügyi önrészesedést. Magyarországon elvetették a mindössze 1 eurós vizitdíjat. Moritától is megtudhatjuk: ha a japán polgárt kórházban kezelik, a kezelési költség 10-20-30 százalékát neki kell megfizetnie! Az a tudat, hogy a betegség óriási költségeket terhel a háztartásra, kihat egész életére. Jobban vigyáz az egészségére. És életének minden szakaszában, akkor is, ha önmaga és családja egészséges, takarékoskodik. Félre kell tennie pénzt azokra a napokra, amikor maga vagy családjának valamelyik tagja megbetegszik. A magyar háztartás mind

nagyobb mértékben adósodik el. Ezzel szemben Japánban igen magas a háztartási megtakarítási ráta.

Tsuneo itthon érzi magát itt ebben az országban. Azt kívánom: váljék még otthonosabbá a számára – de azért ne hasonuljon túlságosan ehhez az országhoz. Friss szemmel – ferde szemmel – lássa meg azt, ami egy japán számára különös, visszás, erkölcstelen vagy ésszerűtlen.

Sok sikert kívánok a könyvhöz – igazán megérdemli a sikert.